

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

ZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

V boju za pogodbo.

V velikih neprilikah je bila naša dunajska vlada, ko so bili dokončani njeni dogovori z ogrsko vlado glede nadaljnjega razmerja med obema državnima polovicama. Med Nemci so se že leta in leta ponavljali klici za popolno ločitev od Ogrske, nemški radikali niso imeli javnega shoda, na katerem bi se ne bilo zabavljalo na Ogrsko, nemški krščanski socialci, med njimi gotovo v prvi vrsti njihov vodja Lueger, so pri zadnjih državnozbornih volitvah s svojo parolo — boj Ogrom — mnogo pridobili na svoji moči, slovanske parlamentarne stranke pa že od nekdaj niso bile prijateljice Ogrske vsled neznosnih razmer, v katerih se nahajajo na Ogrskem slovanski narodi. Težko je torej bilo avstrijski vladi dobiti večino za sprejem nadaljnje pogodbe z Ogrsko, in da se doseže ta namen, je bilo dobro marsikatero sredstvo, katerega bi se bila sicer ustrašila naša sicer tako „previdna“ vlada, in marsikatera vada se je vrgla nezadovoljnejšem, da se jih pridobi za vladne namene.

Ena glavnih takih slaščic je tudi železniška zveza z Dalmacijo, katera naj bi Jugoslovane pridobila za pogodbo. Da je to popolna resnica, se pač razvidi iz tega, da se je ta predloga tako ozko zvezala z pogodbenimi predlogami, da je ni mogoče ločiti od njih in da je nje zagotovitev odvisna edinole od sprejema nagodbe. Sicer vlada za to predlogo ni ravno tam, kjer je najbolj računala nato, zadela na tako „umevanje“, kakor je želela, namreč pri Jugoslovanih, izvemšji „Slovenski klub“, vendar pa si je pri nemških strankah, katere vidijo nemškemu kapitalu, nemški industriji, sploh nemškemu proizvajanju s to železniško zvezo odprto novo pot proti jugu in vzhodu, že s to predlogo precej ugledila stezo iz svoje silne zadrege.

Znižanje avstrijske kvote za 2%, za katera se je povišala ogrska kvota, je tudi nekaj takega, kar naj bi olajšalo sprejem nagodbe.

Kar se tiče nas Slovencev, bi se dalo omeniti še nekaj, kar naj bi bilo pridobilo zastopnike naše narodnosti v državnem zboru za vladne namene: vlada se je kazala strahovito pripravna ugoditi slovenskim zahtevam po gotovih narodno-kulturnih pridobitvah — dala nam je kar štiri „slovenske“ gimnazije, obljubila podržavljenje idrijske realke, obljubila višjo trgovsko šolo itd., seveda z gotovimi „pridrčki“, kakor „s popolnoma malenkostno“ ustanovitvijo nemške gimnazije v Ljubljani. Seveda je vlada s tako

„radodarnostjo“ trdo privezala nase vsaj del slovenske državnozbornske delegacije.

Na tak način je torej skušala vlada pridobiti večino za pogodbo. Ali stvar se ji ni izšla, kajti med Slovani in Nemci so vstale stranke, ki so se zdeli, da je že bila v resni nevarnosti. Treba je bilo energičnejše poteze, katero je vlada izvršila s preosnovo ministrstva. Z pogodbo nezadovoljni nemški agrarci so dobili v svojem vodji ministra, ropot nemških krščanskih socialcev je utihnil, ko sta stopila Gessmann in Ebenhoch v ministrstvo, češki agrarci so tudi dobili ministrski sedež za svojega vodjo; akcije so se zboljšale. Toda čas je med tem mineval, do konec leta mora biti rešena nagodba, proračunski provizorij, kvotna predloga, zborovati morajo tudi delegacije, v zbornici pa se vrsti nujni predlog za nujnim predlogom, do dnevnega reda ni mogoče priti, med ljudstvom pa se je začela velikanska akcija proti sprejetju nagodbe, kateri so se vedno bolj tudi nagibali poslanci. Položaj je postajal zopet vedno nevarnejši. Končno se je vendar našlo sredstvo, ki naj bi vsaj spravilo nagodbene predloge na dnevni red državne zbornice: vlada je nagovorila parlamentarne stranke, na katerih podporo je računala, da so stavile nujni predlog, da se takoj, ko dokonča nagodbeni odsek svoje delo, obravnava o njegovem poročilu.

Stvar je dobila s tem drugo lice, a iz nevarnosti pa še nikakor ni, pravzaprav je položaj še opasnejši, kajti za sprejem tega predloga je treba dv tretjinske večine in s tem predloga še nikakor ni sprejeta, temveč meritorna razprava se šele prične po priznanju nujnosti. V tej razpravi se potem odločuje z enostavno večino, za katero se ni bati, ali obravnava se z obstrukcijskimi govori vendarle zavleče toliko, da ne bi bilo mogoče poleg nagodbenih predlog rešiti več proračunskega provizorija in kvotne predloge.

Tudi sedaj je posegla vlada po raznih postranskih pripomočkih, da bi pridobila ljudstvo in ljudske zastopnike za svoje namene. Posegel je celo v to zmešnjavo bivši poljedelski minister, ki je napisal brošurico o dobrotah nagodbe za Avstrijo, in ta brošurica se sedaj razširja v tisočih in tisočih izvodih po c. kr. državnih uradih med ljudstvom. V tej brošurici se poudarja korist in potreba pogodbe z Ogrsko z gospodarskega stališča in se kot dokaz navaja, da uvoz iz Avstrije na Ogrsko v zadnjih letih presega ogrski izvoz v Avstrijo, in kar naj bi še posebno uplivalo na tostranske kmetske stranke, dokazuje se, da znaša privoz živine iz Ogrske v Avstrijo komaj

nekaj nad 14 1/2 % porabe v Avstriji, da se ta uvoz vedno manjša, da torej tudi za avstrijske živinorejce ni nikake nevarnosti. Navajajo se še kot pridobitev določbe glede vinarske postave, borznega prometa itd. S takimi pripomočki torej skuša vlada pridobivati pristašev.

Končne sodbe o usodi nagodbenih predlog še ni mogoče izreči, ali vendar se je položaj izboljšal toliko, da ni največje nevarnosti več. Že večkrat omenjeni nujni predlog pride na vrsto najbrž še ta teden, in bo torej že ta teden padla odločitev.

Dvoje je, česar je pričakovati: ali bo dobil predlog večino in se bode potem cela stvar rešila mirno še o pravem času, ali pa pade predlog, in potem stojimo pred razpustom državnega zbora in novimi volitvami. Upajmo, da se zgodi prvo!

Slovenska Gospodarska Stranka — vseslovenska stranka.

(Dopis.)*

Beseda „stranka“ se ne glasi sicer lepo, a brez nje ne moremo izhajati. Vsi narodi imajo politične stranke, nekateri več, drugi manj. Cepljenje na stranke močnim narodom ne škoduje veliko, zlasti če so stranke le v poglavitnih rečeh edine, kakor smo n. pr. pri Nemcih skoro vedno opazovali, in to tudi v najnovejših časih. Majhnim narodom, narodom, ki ne uživajo narodnih pravic, pa cepljenje na stranke veliko škoduje. In med temi narodi so Slovenci v prvi vrsti. Že kakih 30 let smo razdeljeni v dva velika tabora, zlasti na Kranjskem. A to cepljenje se je razširilo in se razširjuje še na obmejne Slovence, kar mi globoko obžalujemo. To deljenje nam vsak dan škoduje. Največjo škodo nam povzročuje razcepljenje naše delegacije na Dunaju, kjer nima vlada pred njo nikakega respekta.

Slovenske politične razmere se pa ne bodo prej izboljšale, dokler ne pridejo v slovenski politični javnosti na površje novi možje, novi politiki, novi vodje in ž njimi vred nova politična struja, nova politična stranka. Ali bi mogla postati to „Slovenska Gospodarska Stranka“? Mo-

* O tem predmetu sem nekoliko omenjal že v „Edinosti“, kamor sem bil dotične črtice poslal že pred meseci; zato so ondodni nasveti glede zaželenega imenovanja glasila te stranke ne vjemajo več z dejanskim položajem. Takrat namreč še ni bilo znano ime novega organa napredno-narodne stranke na Kranjskem („Slovenija“).
Pis.

LISTEK.

Ženitev.

Spisal Z. Z.

(Dalje)

V prvi vrsti je mislila na slikarja, ki bo zdaj odpotoval, in sicer, kakor se je sam izrazil, zato, ker se je vanjo zaljubil. Zato pojde v tujino, da ne bo več videl in da bo popolnoma pozabil tisto, ki jo ljubi. To vse pa bo storil zaradi tega, ker nima ta ljubezen bodočnosti, ker je nemogoča zaradi matere in zaradi sto okolnosti. In tako torej pojde in se ne vrne. Toliko in toliko časa bo še nanjo mislil, pisal ji ne bo ves ta čas nikoli, potem bodo spomini redkejši in redkejši in bodo naposled umrli popolnoma.

In kadar se bo morda vrnil čez celo vrsto let, ko bo njegovo ime že znano po vsi domovini in daleč izven nje po širokem svetu, ko se bo takrat vrnil in jo bo morda slučajno srečal na strani dolgočasnega prozaičnega moža in sredi trope kričečih otrok, jo bo pogledal z nepopisnim cinizmom na obrazu, in oči bodo izražale tisto grenko obsodbo: Ich sah, mein Lieb', wie sehr du elend bist...

To bo takrat ko pojde ob njegovi strani lepa in visoka dama s črno nepopisno lepo frizuro, blede v obraz, a toliko zanimivejša vsled krasnega kontrasta. In potem je mislila narobe. Berač se bo vrnil nekoč, črke bo slikal nad prodajalnami, in če jo bo kdaj slučajno videl, se bo obrnil stran od velike sramote.

Tako je premišljevala semintja in prešla naposled na Lubarja. Čemu Lubar, odkod Lubar? Vprašala se je skoro začudeno, skoro razsrdila se je nad njim menda zato, ker ji je prišel v spomin. Tako daleč se ji je zdel tisto minuto, tako čisto tuj, kakor tisti, ki živi kje v tujem delu sveta in je nepoznan kakor večnost.

Ob tistem času je prišel slikar, bled je bil tako, kakor večeraj, in pozdravil jo je tiho, ne da bi izpregovoril besedo.

„Sedi“ — mu je rekla in mu pokazala na mesto poleg sebe. „Glej, v teh zadnjih dneh se je zgodila z mano nagla izprememba. Življenje me je zgrabilo čisto nenadoma, vrglo me v svoje valove in me prischilo tako, da mislim. O, koliko jaz zdaj mislim! O tebi, o Lubarju, o sebi — celo noč do jutra mislim in vstanem trudna in izmučena.“

Njen glas je bil popolnoma resen in tak je bil tudi obraz.

„Ti“ — je pričela na novo in mu gledala naravnost v oči — „ti, kako bi bila tvoja ljubezen brez smisla, če je ta tvoja ljubezen obenem tudi moja?“

Nato je naglo vstala in se okrenila, da bi odšla.

„Jaz bom storila v ta namen prvi korak!“

Njen glas je bil nenavadno odločen, ampak na slikarja je ostal brez vpliva.

„Nesmisel“ — je rekel — „nesmisel! Jaz uidem, jaz namreč nisem za take „boje“ — besedo je izrekel zategnjeno — „meni so premalenkostni, prenizki. Moja natura mi tega ne dopušča, moj ponos ne, cel moj jaz ne! Jaz ne maram trgati staršem siloma iz rok hčere, jaz se nočem vsiljevati v nobeno obitelj!“

Govoril je še, ko je že Berta izginila za ovinkom, potem je vstal tudi sam in odšel v svojo sobo. Pobrjal je vse tiste osnutke, ki so ležali po mizi, polagal jih potem drugega na drugega v mapo in spravil vse skupaj na dno velikega kovčega. Nato je polagal vanj obleko, in ko je bil gotov, je sedel in je pisal dolgo in obširno pismo.

„Dragi Saša!“ — je pričel, potem malo pomislil in nadaljeval. „Ob tem času bi bilo primerno, da bi jaz obiskal vse svoje prijatelje, ki živite tod okrog raztreseni po deželi, in torej tudi tebe in se ob uri tega svojega slovesa od vas dostojno poslovil. Ali to bi mi delalo preveč

goče je to, ako se ona zavzame za uresničenje velikih političnih idej. Kakšnih idej? Vseslovenskih! Vsakega Slovenca, bodisi katerekoli strankarske politične barve, mora smatrati za svojega političnega sobojevnika v širšem pomenu besede, t. j. vsako sovrastvo klerikalnih ali liberalnih Slovencev mora biti pri vseslovenski, srednji slovenski stranki izključeno. V ožjem pomenu besede naj pa stranka čista tiste Slovence, ki aktivno delujejo za uresničenje teh idej. Začne naj se na Kranjskem. Tukaj se je začel nemir, prepir in razdor, tukaj naj se začne zopet pripravljati politična sloga in edinstvo.

In to naj bo naloga Slovenske Gospodarske Stranke, ki naj postane slovenska srednja ali vseslovenska stranka.

V K.

J. L.

Politični pregled.

Državni zbor.

Položaj v državni zbornici se je z ozirom na težkoče, ki so se stavile sprejetju nagodbenih predlog, precej izboljšal. V obstrukciji proti nagodbi stoje pravzaprav edinele češki radikali. Kakor smo zadnjič omenili, se je bilo vladi bati, da isto store tudi nemški radikali, toda našlo se je vendar sredstvo, s katerim jih je bilo potolažiti. To sredstvo je sicer nekoliko čudno — § 14. in strah pred njim. Da ne bi se nagodba uveljavila s pomočjo § 14., temveč parlamentarnim putem, bodo nemški radikali glasovali za nujnost. V imenu Jugoslovanske Zveze je izjavil v ponedeljkovi seji poslanec Roblek, da Jugoslovanska Zveza ne bo obstruirala nagodbe. Posl. Perić se je izjavil napram poročevalca „Grazer Tagblatt“, da so Jugoslovani podpirali predlog posl. Hlibovickega, ki je bil sedaj vložen za obstrukcijskim namenom, že meseca julija. Jugoslovanska Zveza da bo glasovala proti nagodbi, ne da bi se udeležila razprave, ali pa se bo odstranila brez razprave iz zbornice. Jugoslovanska Zveza je zato v opoziciji proti nagodbi, ker se na Ogrskem ni pritegnilo Hrvatov k nagodbenim pogajanjem. Vlada ima potemtakem dvetretjinsko večino za sprejem nujnega predloga o nagodbi zagotovljeno.

V ponedeljkovi seji je več predlagateljev umaknilo svoje nujne predloge. Nato je prišel v razpravo nujni predlog češkega radikalca Hajna v zadevi manifestacij proti draginji živil. Češki radikali zavlačujejo razpravo z dolgimi govori.

V torkovi seji državnega zbora je odgovarjal ministrski predsednik baron Beck na vprašanja slovanskih poslancev glede pruskega nasilstva proti Poljakom. Poudarjal je, da nima nobena država pravice vtikati se v notranje zadeve kake druge države, ker bi sicer nastali spori med državami in bi bila nevarnost za mir. Protestiral je proti načinu protesta slovanskih poslancev, posebno še ker so bili ti protesti naperjeni proti državi, ki je zaveznica naše države. Slovanski poslanci so burno ugovarjali izvajanju ministrskega predsednika, dočim so Nemci hrupno pritrdjevali.

Nato se je nadaljevala razprava o nujnem predlogu poslanca Hajna, ter odklonila nujnost. Ker je poslanec Silberer umaknil svoj nujni predlog, je prišel na vrsto še nujni predlog poslanca Grossa, ki je bil tudi odklonjen. Pred obravnavo nujnega predloga o nagodbi je še na dnevnem redu nujni predlog poslanca Masaryka proti pokatoličenju avstrijskih vseučilišč.

Znižanje brzojavnih in telefonskih pristojbin.

Trgovinsko ministrstvo bo izdalo v kratkem odlok, s katerim se znižajo telefonske in brzojavne pristojbine, katere je bivši trgovinski minister Fořt zvišal. Odlok stopi v veljavo s 1. prosincem 1908.

nepotrebnih ovinkov in zato storim to napram tebi kar pismeno, ti pa boš izročil moje pozdrave vsem tistim, ki veš, da so mi blizu.

Jaz torej odhajam v tujino, daleč gor na sever zopet in dogodilo se je celo, da si je želim tako, kakor sem hrepenel po domovini, ko se je delala spomlad in je pokalo po drevju brstje in so cvetele po rebrih prve rože. Zakaj v domovini poka vse drugegač brstje, in vse lepše cveto tiste rože v domovini...

Glej, polsentimentalen sem skoro ob tej uri, jaz odhajam od tod s cinično besedo na ustih, z ironičnim smehom, moj dragi, — ah, prav kakor tragičen junak, ki je dal samo klofuto morilecu svoje ljubice, in ko se je isti zgubil za kulise, mu je bilo tudi za tisto klofuto čisto žal.

Vedi vrag, to moje življenje je zame neprijetno, ampak za tistega, ki ne sočustvuje, vsekakor zanimivo. Jaz živim včasih, veselo živim in brezskrbno sredi veselih in brezskrbnih ljudi, ampak mi vsi skupaj hodimo skupaj in se veselimo z maskami na obrazih. In dogodi se, da nekoč nenadoma odpadejo od obraza maske, mi se vidimo, mi se spoznamo, nekoliko nas je sram, zato rečemo „pardon“ in gremo vsaksebi.

Jaz živim tu že mesec dni pri vdovi umrlega trgovca, ki je moja dalnja sorodnica in se solničim v prijazni

Izprememba v domobranskem ministristvu.

V ponedeljkovi seji državnega zbora je prebral podpredsednik Žaček dopis ministrskega predsednika o odstopu domobranskega ministra Latscherja in imenovanju podmaršala pl. Georgija domobranskim ministrom. Podmaršal Georgi je bil dosedaj sekejski načelnik v domobranskem ministristvu.

Ogrski državni zbor.

V ogrskem državnem zboru se je začela razprava o pooblastilnem zakonu, s katerim hoče vlada doseči uveljavljanje nagodbenih predlog. Proti pooblastilnemu zakonu nastopajo sedaj v prvi vrsti iz neodvisne stranke izstopivši poslanci, takozvani disidenti, ali brez obstrukcije Hrvatje puščajo, da se najprej Madžari dovoljno razbijejo sami med seboj, potem bodo tudi oni posegli v razpravo. Ministrski predsednik Weckerle ima trdno upanje, da bo nagodba sprejeta do konca leta ter da v dosego tega namena ne bo treba nikakih izrednih sredstev. Nasilnosti proti hrvatskim poslancem so se vsled odločnega nastopa zborničnega predsednika Justha precej ublažile in hrvatski govorniki morejo skoraj popolnoma nemoteni dokončevati svoja izvajanja.

Hrvatska.

Hrvatski deželni zbor je sklican na 12. t. m. Da je mogoče spoznati razmere v hrvatskem saboru, naj tu navedemo razmerje posameznih strank v saboru. Bivša narodna (madžaronska) stranka šteje 23 poslancev, čista stranka prava (Frankovec) 20, hrvatska stranka prava 18, izven strank 11, srbska samostalna stranka 6, klub četvorice 4, hrvatska napredna stranka 2, srbska radikalna stranka 2, Nemeč 1. Vsega skupaj je 88 volilnih okrajev. Neverificiranih mandatov je 8 narodne stranke, 2 čiste, stranke prava 1, divjak 1, klub četvorice 2, skupaj 14. Poleg tega so v saboru 3 veliki župani, zastopnik turopoljski, 6 cerkvenih dostojanstvenikov in 12 velikašev.

Ker je za sklepčnost sabora potrebno samo 35 poslancev z verificiranimi mandati, je zbornica sklepčna tudi brez prisotnosti hrvatsko-srbske koalicije, ki šteje 36 članov, oziroma 40.

S koalicijo bi glasovalo 16 članov stranke prava, 6 samostalec, 10 divjakov, 2 naprednjaka in klub četvorice, najmanj 40 članov. Frankovec je 20. Rakodezay bi potemtakem imel za seboj 1 nemeč, 3 velike župane in 3 velikaše in v najboljšem slučaju še 10 članov bivše narodne stranke, torej vsega skupaj 17. To torej ni ravno najugodnejše za vladu in gotovo je, da bo sabor v kratkem razpuščen ter da bo ban poskusil z novimi volitvami pri dobiti si večino, s katero bi se dalo vladati.

Družba sv. Cirila in Metoda

dne 30. novembra 1907.*

Gostilna na Šmarjni gori je dobila družbeni nabiralnik. Ljubljanci, ko pridete na vrh gore in gledate po naši mili rodni zemlji, spomnite se tudi naše prekorsne družbe in denite v nabiralnik mal dar!

Sv. Miklavž se bliža. Kako koprne naši mali v upanju in strahu, kaj bo prinesel sv. Miklavž. Rodoljubi, sto in sto otrok ob obmejnih krajih čaka na dar narodne prosvete iz vaših rok. Nastopite ob tej priliki ulogo sv. Miklavža, ter prinesite tem otročičem najlepši dar, dar narodne prosvete!

* Družbi sv. Cirila in Metoda s tem odpiramo stalno rubriko, v kateri se bodo redno priobčevala vsa njena naznanila. Bralecem priporočamo, da tem naznanilom posebej posebno zanimanje. Uredništvo.

gostoljubnosti. Vdova ima zalo hčer, Berta ji je ime, jaz se zabavam z njo in jo slikam za kratek čas. Čisto otrok je še Berta in tudi jaz sem poleg nje čisto otrok. Tako teko veseli časi, a nekoč pride velik in znamenit bogataš in prosi za Bertino roko. Iznemada kakor oblak pride in vdova se smehlja od blaženosti, a Berta pripoveduje vsa plašna in drhteča, da jo tainta snubi. In ko jo tako vidim pred sabo, se spomnim nečesa neznanega, ki je vstalo nenadoma v sreč, in tako se rodi spoznanje.

Grem in ne vem, kam bi šel. Bože moj, tako jo imam rad, kakor svojo mater takrat, ko sem bil otrok. In tudi njej je težko zame, in hoče pretrgati vse vezi z bogatašem in nič ne pomisli, da bi bilo treba pretrgati pri tem tudi vse vezi z njeno materjo, da bi bilo treba pretrgati vse obiteljske vezi, po vrvi se spusti in polnoči skozi okno in zbežati v tujino. In Berta je svoji materi silno udana...

Jaz odhajam torej zopet v tujino. Tako slovo, kakor ga jemljem, sem že jemal parkrat v življenju in zato postopam precej mirno. Tudi žalosti ni v sreč, ironija samo, ki je obenem morda nekoliko grenka...

Tako je pisal, potem se je poslovil, napisal naslov, potisnil pismo v žep in šel v prvo nadstropje h kosilu.

Berte še ni bilo pri mizi, a vdova je že sedela na svojem mestu in čitala neki nemški ženski list. Berta je

Vsled zadnjega poziva v časopisih so začeli zopet misliti razni zastopi in privatniki na narodni kolek. — Narodni kolek pošilja zunanjam odjemalcem sedaj le družbina pisarna v Ljubljani in sicer poštne prosto. — Plača se lahko po poštni nakaznici naprej, ali pa po čekovnih položnicah, ko je blago prodano. Prosi se novih naročnikov.

Računskih oziroma gostilničarskih listkov se je dosedaj prodalo 35 000 komadov. Dohodkov od prodanih listkov je 700 K; po odbitku 10% = 70 K ostane skupaj 630 K. Slovenci, zahtevajte povsod računske listke!

Prodalo se je do sedaj toliko računskih listkov, da so tiskarski stroški za 500.000 komadov popolnoma popolnoma pokriti in je že sedaj nekaj prebitka. Vse, kar se bo sedaj prodalo, bo družbi že v korist. Na delo torej Slovenci in Slovenke!

Za družbo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Naročila za božične in novoletne razglednice sprejema družbina pisarna v Ljubljani.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je že dolgo časa pri poštno-čekovnem prometu. Vsi nabrani zneski in prispevki naj se pošiljajo po položnicah, da se prihrani poština. Kdor želi čekovnih položnic, naj se obrne na družbino pisarno v Ljubljani.

Dnevne vesti.

— Ivan Hribar in dalmatinska železniška zveza. Prošli četrtek je imel železniški odsek svojo sejo, v kateri se je sprejela vladna predloga o zgradbi železniške zveze z Dalmacijo. Za poročevalca v zbornici je bil izvoljen poslanec ljubljanskega mesta, Ivan Hribar. V zadnji številki našega lista smo govorili o čudni politiki poslanca Ivana Hribarja z ozirom na zgradbo dalmatinske železniške zveze ter tudi primerno grajali njegovo obstrukcijsko delo v tej stvari. Glede obstrukcijskega nujnega predloga, poslanca Hlibovickega, katerega je podpisal tudi Hribar, poročamo na drugem mestu, da so podpisi starejšega datuma, kar pa na celi stvari ne izpremeni prav čisto nič, kajti Hribarjeva dolžnost bi bila, da bi bil takoj preklical svoj podpis na tem predlogu, kakor hitro je izprevidel, da se hoče ta predlog uporabljati v obstrukcijske namene. A tega Hribar dosedaj še ni storil, vsaj čuti še ni bilo o tem ničesar. Hribar torej vendarle, dasiravno ga je železniški odsek izvolil za poročevalca o dalmatinski železniški zvezi, vzlie temu še podpira obstrukcijski predlog, katerega namen je onemogočiti sprejem nagodbenih predlog in z njimi zvezane predloge o zgradbi omenjene železniške proge. „Politika“ poslanca Hribarja ni torej vsled njegove izvolitve za poročevalca železniškega odseka čisto nič izgubila na svoji „čudnosti“, pač pa šele pridobila, ako se z druge strani še upošteva izrek poslanca Perića, da Jugoslovanska Zveza sicer ne bo obstruirala nagodbe, pač pa glasovala proti nji, ali pa se odstranila pred glasovanjem. Torej: poslanec Hribar bo glasoval proti predpogoju za uresničenje dalmatinske železniške zveze in takoj nato priporočal sprejem predloga o zagotovitvi te železnice. Stvar se nam zdi taka, kakor da bi se kdo z vso silo upiral gradnji hiše, a vendar zahteval stanovanje v njej, dasiravno dobro ve, da ni stanovanja, če ni hiše. Ponavljamo torej z vso upravičenostjo, da je tako ravnanje ne samo čudno, temveč zelo čudno! Politika, pravijo, da ne pozna poštenosti; poštenosti sicer ne bomo odrekli tudi

prišla kmalu nato iz sosednje sobe, in na njenem obrazu je bilo čitati nenavadno ravnodušnost.

Med obedom je pripovedovala vdova o modi, češ, da nosijo zdaj dame docela ravno take obleke kakor ob tistem času, ko se je ona možila. Berta je molčala ves čas in po kosilu tudi ni igrala klavirja, kakor je bila to sicer navada. Odšla je naglo v stransko sobo in še pred njo je bil odšel slikar. Šel je bil v mesto in pred mrakom je poslala Berta služkinjo, naj ga poišče in ji ga privede. Ampak to je bilo brezuspešno. Služkinja se je vrnila brez njega in povedala, da ga ni v kavarni.

Berta je sprejela vest brez besedi, a v resnici ji ni bila tisti hip prijetna. Sama sebi se je zdela ob tisti uri tako močna in tako pogumna, da bi lahko dala nekaj tega poguma slikarju, ki se po ujenih mislih boji bodočnosti. Ojunačila bi ga, in potem bi se borila pač skupaj za bodočnost in srečo. Ta boj je brez bridkosti in sladak, zakaj srce je na tihem vedno veselo in duša vedno zadovoljna.

Tako je mislila in prišla v teh mislih naposled tako daleč, da je pisala Lubarju odpoved. In pri tem je bila mirna, ni zardela, ni pogledala nervozno krog sebe, ampak delala je tako, kakor bi častitala h godu svojega strica ali teti k njenemu devetinpetdesetemu rojstnemu dnevnu.

(Sledi.)

Hribarjevi politiki ne, ali po vsej pravici pa zaslujuje iz „Narodovega“ šimpfleksiona znan naziv, katerega zaslujujejo tisti, ki spravljajo v svojo malho sadove tujega dela in truda, dasiravno so le oddalec gledali, ko so se trudili drugi. Da, precej umazana je taka politika!

— **Skrb za splošno dobro**, te pač nima naš slavni ljubljanski veleliberalni občinski svet, kar je tako lepo pokazal v svoji ponedeljkovi seji. Občinski svetnik Prosenc je nujno predlagal, da naj se z ozirom na razsodbo upravnega sodišča glede oproščenja zemljiškega davka za javne nasade naroči županu, da sestavi seznam takih javnih prostorov, za katere se plačuje brezpotrebno zemljiški davek, da se potem ta davek odpiše. Predlog je bil popolnoma umesten in bi njega sprejetje olajšalo v precejšnji meri davčno breme ljubljanske občine, katera plačuje za vse svoje javne prostore zemljiški davek, ali „predlagatelj ni prišel do utemeljevanja, ker je bila nujnost poprej odkonjena“, kakor posmehljivo poroča „Sl. Nar.“. In zakaj se je odklonil predlog? Zato ker obč. svetnik Prosenc ne trobi v isti rog z večino občinskega sveta, ker se drzne imeti svoje posebno mišljenje in ker predlaga tupatam kaj, za kar je ostale občinske svetnike sram, da se niso sami spomnili kaj takega, in kar je glavno, ker stavi svoje predloge, ne da bi prej vprašal milostnega dovoljenja pri „naprednem klubu“ v občinskem svetu. In zato morajo ljubljanski davkoplačevalci po nepotrebnem plačevati, ker se hoče občinski svet znositi nad neljubim svojim sočlanom! To je gospodarsko delovanje, da se Bogu usmili, potrebno da dajo davkoplačevalci nanje ob prvi priliki pri občinskih volitvah krepak odgovor. Kdor v svoji objestnosti tako očitno tepta koristi davkoplačevalcev, zasluži šibo, ne pa sedež v občinskem svetu!

— **Še o „Zvezi slovenskih zadrug“**. „Gorenjec“ nas je počastil s primerno lekcijo glede našega stališča napram „Zvezi slovenskih zadrug“. V odgovor mu bode povedano to-le: 1. ako služi njemu za vir, da je bil glede delokroga nove Zveze in Zadrugne Zveze v Celju storjen dogovor, časnikarska vest v „Narodnem listu“, glasilo narodne stranke štajerske, ki nima z Zadrugno Zvezo v Celju nobenega stika ter ga tudi noče imeti —; tedaj povemo „Gorenjeu“, da so naše informacije za to, da ni bilo nikakega dogovora, mnogo bolj izvirne; 2. da ni bilo takega dogovora, temu služi v dokaz tudi dejstvo, da skuša nova Zveza uloviti zadruge, dosedanje članice celjske „Zadrugne Zveze“. Zveze, ki so v prijateljskih odnosjih med seboj, vendar tako ne postopajo! 3. naše stališče napram ustanovitvi nove Zveze je bilo izključno gospodarsko. Toplo smo n. pr. pozdravili ustanovitev „Trgovsko-obrtno zadrug“, dasi je tudi ta dete politične, narodno-napredne stranke. Na gospodarskem polju ne vprašamo nikdar, ali je kaka gospodarska naprava „klerikalna“ ali „liberalna“, ali so jo ustanovili „klerikalci“ ali „liberalci“; samo da je v korist narodu slovenskemu. Protivimo se taki ustanovitvi tedaj, kadar vidimo, da nove gospodarske naprave namerajo, kakor tudi na g. b., zakaj se je ustanovila, naj služi v prvi prsti kaki politični stranki, brez ozira na splošnost. In taka je nova Zveza ne glede na to, da krši načelo centralizacije, katero načelo bi morali zlasti na narodno-gospodarskem polju dosledno izvajati spričo nevelikih razmer naroda slovenskega. Zadrugna Zveza v Celju je gotovo v vsakem oziru odgovarjala svojemu namenu; še bolj pa bi, ako bi jo podkrepili z mladimi, svežimi močmi, ji dali širšo podlago ter tako še bolj osredotočili njej pripadajoča sredstva. Vpliv močne zveze bi bil brez dvoma v vidno in dobrodejno korist njenim članicam. Namesto pa da se je narodno-napredna stranka lotila tega dela, ustanovila je svojo šibko „zvezo“ in skuša sedaj oslabiti še celjsko. Torej dve nejakim enoti, namesto ena krepka, polno življenja. Pa naj kdo reče, da je taka gospodarska politika v korist — narodu slovenskemu!

— **„Gorenjec“ — priden**. V zadnjem „Gorenjeu“ čitamo nekake izjave uredništva, katere imajo namen potolažiti silno jezo onih kranjskih krogov, ki so pred kratkim v „Slovenskem Narodu“ padli po ubogem „Gorenjeu“, ker se je drznil povedati — resnico. Naš list se je parkrat bavil s temi stvarmi, in z veseljem konstatiral, da se tudi v Kranju začenja odpor proti dosedanjemu brezdjelju, in izrazil upanje, da se bodo morda vendarle tudi razmere v gorenjski prestolnici obrnile na boljše. Žal je bilo to vse le enodnevno, kajti liberalni bolnik je na svoji smrtni postelji porabil vse svoje moči, da je vsaj začasno zatrl preobrat na boljše. Pač pa je to moral biti precej hud pritisk, kajti onim, ki so imeli priliko pogledati nekoliko za kulise, je znano, s kakimi sredstvi se je doseglo to — sporazumljenje. Po Ljubljani se je celo raznesla vest, da bi se tiskarni, v kateri se tiska neubogljivi „Gorenjec“, odpovedala električna gonilna sila, ako bi se „Gorenjec“ ne spokoril. Ne vemo, koliko resnice je na tem, ali verjetno pa je, da se pri nas skuša tudi s takimi represalijami delovati na politično mišljenje tega ali onega, kar popolnoma odgovarja mišljenju in značaju našega prosvetljenega liberalizma. Sicer pa, kakor

smo že rekli, nikakor ne mislimo, da bi tudi v Kranju ne prosvitalo. Prej ali slej bo ljudstvo prišlo do prepričanja, da mora obrniti hrbet sedanjemu liberalnemu, vsak napredek ovirajočemu nazadnjaštvu, in tedaj ne bo ustavil novega toka niti najhujši, zadnji pritisk potapljalčevega se liberalizma!

— **Nov napad na slovenstvo**. Kake posledice zna imeti ustanovitev nemške gimnazije v Ljubljani, se že kaže na novem napadu, kateri se baje namerava na slovenski značaj kranjske dežele. Vlada baje namerava ustanoviti mesto nemškega deželne šolskega nadzornika za nemške šole na Kranjskem. S tem bi se seveda doseglo, da bi imela vlada večino v deželnem šolskem svetu, in da bi bila ta večina vse kaj drugega kakor Slovincem prijazna, je umljivo samo po sebi. Dosedaj še ni bilo čuti o takih naklepih naše vlade, ker ni bilo „nemških“ srednjih šol razen kočevske gimnazije, ko pa se je ustanovila nemška gimnazija v Ljubljani, kočevska bo takointako kmalu popolna, doda se še „nemška“ ljubljanska realka, bo imel nemški deželni šolski nadzornik z ozirom tudi na celo vrsto nemških ljudskih šol na Kočevskem in v Ljubljani, že tolik delokrog, da ne bo ravno zastoj užival svoje plače. Deželni šolski svet pa bo potem plesal, kakor bo godla njegova vladna-nemška večina. Ako se to zgodi, je to edino le posledica „nedolžne“ nemške gimnazije v Ljubljani, katera „Slovincem nikakor ne more škodovati!“

— **Podpirajmo domačo industrijo**. G. Ivan Jebačič, lastnik prve jugoslovanske tovarne za kavne surrogate v Ljubljani, je društvu slov. književnikov in časnikarjev zopet podaril 50 kron ter tako vnovič pokazal, kako visoko ceni pomen tega narodnega društva. To je že 5 petdesetak, ki ga je ta dobitnik v teku enega leta naklonil našemu stanovskemu društvu. Slovensko kupujoče občinstvo, posebno pa zavedene Slovenske opozarjamo ob tej priliki na izvrstni izdelek tega res slovenskega podjetja, ki se loči od tujih podobnih proizvodov po zakonito varovanem imenu „Zvezdna“ kavna primes.

Društvo slov. književnikov in časnikarjev v Ljubljani.

— **Južni kolodvor v Ljubljani** dobi novega načelnika. Dosedanji načelnik g. E. Guttman, ki je bil prvi Slovenec na tem mestu, je odšel na dopust, s katerega se ne vrne več na svoje mesto, temveč vstopi v pokoj. Začasno vodi posle načelništvu načelnik skladišča, g. E. Merik Malovrh. Dolžnost poklicanih činiteljev je pač, da poskrbe, da pride na Guttmanovo mesto zopet Slovenec.

— **Višja trgovska šola v Ljubljani**. V zadnji seji trgovske in obrtne zbornice je poročal predsednik o višji trgovski šoli v Ljubljani, ki je poudarjal, da je deželni zbor kranjski svoječasno s svojim sklepom naročil deželnemu zboru, da naj stopi v dogovor s trgovsko zbornico glede ureditve nameravane šole. Deželni odbor naj o celi stvari poroča deželnemu zboru. Prispevek dežele ne sme presegati letnih 10.000 K. Mestni občinski svet ljubljanski se je tudi izrekel, da bo mesto prispevalo k vzdrževanju šole. Vsled nenormalnih razmer v deželnem zboru je stvar zastala. Trgovska zbornica je medtem skrbela za ustanovni zaklad, ki znaša sedaj približno 70.000 K, sestavila organizacijsko ustanovilo in proračun stroškov, ter vse to predložila deželnemu odboru in deželni vladi, da ta predloži naučnemu ministrstvu ter priporoča dovolitev državne subvencije. Deželni odbor je zagotovil zbornico, da bo deželnemu zboru priporočal dovoljenje letnega doneska po 10.000 K za štirirazredno šolo, za posamezne letnike v ustanovni dobi pa četrtino te vsote za vsak letnik ter enkratni prispevek 2500 K za učila. Deželna vlada je odgovorila, da ni mogoče cele zadeve predložiti naučnemu ministrstvu, ko deželni zbor še ni definitivno določil deželnega prispevka, in tudi mestni občinski svet ljubljanski ne. Trgovska zbornica se je nato obrnila na občinski svet ljubljanski, ki je zagotovil enkratni prispevek 2500 K ter za prostore v prvem letu 1200 K, v drugem 1600 K, v tretjem 2000 K, v četrtem in nadaljnjih letih pa po 4000 K. Z druge strani (akcija „Slovenskega kluba“) se je tudi skušalo zagotoviti državno podporo, katero je naučni minister obljubil, toda s prststavkom, da bo moral o ustroju šole sklepati deželni zbor. Stvar je tudi s te strani torej odvisna od deželne zbornice. Vlada je pripravljena izdatno podpreti šolo, ako bo dvorazredna z nadaljevalnimi tečajji, ter jo celo morda podržavi, večje težkoče pa bodo, ako naj bi bila šola štirirazredna. O ustroju šole se je vršilo vsled tega že mnogo posvetovanj in se bodo še nadaljevala. — Tako torej stoji cela stvar, odvisna od rednega poslovanja deželne zbornice kranjskega. Gotovega še ni nič, kako se bo razvilo to poslovanje v bližajočem se zasedanju, gotovo pa je, da so dosedanje razmere v velikansko škodo narodnemu gospodarstvu slovenskemu. Če se bodo še nadalje vršili v deželni zbornici razni obstrukcijski „koncerti“, potem bo pač slovenski narod še dolgo časa čakal na uresničenje svojih najnujnejših narodno-gospodarskih potreb, če ne bo pri volitvah poskrbel, ča pridejo v deželni zbor možje, katerim je za delo narodu v prid, ne pa za strankarske koristi!

— **Izpred porotnega sodišča**. Ljubljansko porotno sodišče. — Tatvina. — Na jeseniški pošti se je dalj časa opazalo, da izginjajo razne tovarne poštno pošiljatve, ali tatu vendar niso mogli priti na sled. Končno je padel sum na 21letnega pismonoša Ignacija Tomica, katerega so zalotili, ko je imel opraviti z nekim poštnim zavojem. V poštni kleti so našli več stvari, katere so se pogrešale, vsega skupaj je bilo 12 slučajev. Porotniki so zanikali vseh 12 jim stavljenih vprašanj in sodišče je Tomica, ki sedaj služi pri vojaki, oprostilo.

— **Obsojena na vislice**. — Marija Rozman, tovarniška delavka v Slapu pri Trzihu, pristojna v Križe, je imela pri Mariji Novak v Vižmarjih na reji svojega šestletnega nezakonskega otroka Franceljna, katerega je večkrat obiskala. Dne 9. novembra je prišla Rozmanova obiskat svojega otroka ter je pri odhodu hotela, da jo Francelj nekoliko spremlja. Med potjo mu je dajala sladkorčke, in kakor je fantič potem doma povedal, tudi neko rumeno štupo. Drugi dan po noči je fantič umrl. Pri raztelesenju se je dognalo, da je otrok zastrupljen. Rozmanovo so orožniki aretirali in končno je priznala, da je zastrupila svojega otroka, ker je htil fantič na eno oko slep, slaboten ter so se zaradi tega ljudje norčevali iz nje. Rozmanova se je hotela poročiti in je odpravila otroka, ker ji je bil na potu. Rozmanova je bila zelo skopa in je imela približno 4000 K prihranjenih. Porotniki so potrdili stavljenja vprašanja in sodišče je obsodilo nečloveško mater v smrt na vislicah.

— **Za kmetijsko šolo na Grmu** je imenovan adjunkt g. Rudolf Zdolšek, dosedanji potovalni učitelj na Primorskem. — Šola na Grmu šteje 20 učencev, 11 prvoletnikov in 9 drugoletnikov; 6 Dolenjcev, 4 Gorenjcev, 4 Notranjcev, 4 Štajerce in 2 Primorce.

— **Trasiranje belokranjske železnice** se izvršuje v treh oddelkih: Novomesto-Metlika, Metlika-deželna meja in Metlika-Črnomelj.

— **Požar**. V nedeljo popoldne okrog ene je nastal v Gorenji vasi pri Logatcu ogenj, ki je v kratkem upepelil skoro celo vas. Pogorelo je 16 poslopij. Zažgali so baje otroci, ko so kadili eigarete. Škoda se ceni na 75.000 K.

— **Slovenski kmečki koledar za leto 1908**. Izdala in založila narodna založba v Celju. Uredil Vekoslav Spindler. Cena izvodu 1 K, s poštnino 1 K 20 v. Natisnila „Zvezna tiskarna“ v Celju. — Koledar obsega na več ko 300 straneh poleg navadne koledarske vsebine lepo vrsto spisov gospodarske vsebine, ki bodo zanimali vsakega slovenskega gospodarja, ker obravnavajo stvari, ki so danes potrebne vsakemu gospodarju, da jih ve. Dodan je tudi zapisnik o prejemkih in izdatkih za celo leto in zapisnik delavcev. Izmed gospodarskih člankov naj omenimo: Umetno gnojenje, Nekaj zlatih nauk za živinorejca, Kako rešiti pereče vprašanje glede kmetijskih poslov, Kmečke posojilnice rajfajznovke, O lovski oškodnini, Vinska postava, Postava o konvertiranju vknjiženih terjatev, O kmetijskih poučnih tečajih pri vojaštvu, Določevanje teže govedi, Gnoj in gnojenje, Gozdarstvo, Sadjarstvo, Vinska klet, Gnojenje vinogradov, Kako je mogoče čebelno pasmo požlahtniti, Odpisovanje zemljiškega davka, Rdeča bolezen pri prašičih. Torej mnogo zanimivega gospodarskega berila, vmes pa tudi nekaj zabavnih spisov. Koledar toplo priporočamo slovenskim kmetom.

— **Dijaška stavka v Mariboru** je imela za dijaštvo resne posledice. Deželni šolski svet je, baje na predlog učiteljskega zbora, zatvoril četrti letnik učiteljskega ter stavkujočim dijakom odvzel vse ustanove in podpore. Dijaštvo se je pritožilo proti temu odloku na naučno ministrstvo. Gotovo se morajo taki prestopki proti disciplinarnemu redu kaznovati, ali kar je preveč, je preveč. Ne vemo sicer, ali je preiskava dognala upravičenost dijaških pritožb; če jih je, potem bi pač morala biti kazen zelo mila, ako pa pritožbe niso bile popolnoma upravičene, vsaj nekaj resnice je bilo gotovo na njih, pa še radi takega prestopka ni treba uničiti eksistenco tolikim in tolikim. Upamo pa, da bo ministrstvo vsaj po posredovanju državnih poslancev izpremenilo to kruto razsodbo deželne šolskega sveta.

— **Umrla** je v Celju gospa Minka dr. Brenčičeva, rojena Praunseisova, odvetnikova soproga.

— **Morilci v Galežanu** so že v rokah pravice. Orožništvo je aretiralo štiri osebe, katere so sodelovale pri grozovitem umoru, o katerem smo poročali v zadnji številki. Njihova imena kažejo, da so prav pristni Italijani: Divide Ivan, Giralardi Frane, Lucchetto Dominik in Zanetti Dominik. Vsi štirje so iz Galežana. Najbolj nesramno se ob priliki tega groznega zločina, ki ga obsoja vsak pošten človek, obnaša glasilo puljskih italijanašev „Giornaletto“, ki vzlic temu, da se je zločin dogodil trdo pri Galežanu, še vedno piše, da se je dogodil na Velem vrhu, samo da bi tako odvrnil sramoto od Galežana, kjer bivajo njegovi najvernejši pristaši. Veli vrh je poldrugo uro od Galežana. Razburjenje zaradi tega groznega zločina se med hrvaškimi prebivalstvom še ni poleglo, kar je popolnoma umljivo, in le treznosti njegovi se je zahvaliti, da ni nikakega hujšega odgovora na to hudo-

delstvo. Kaj bi bila storila irredenta vse, ako bi se bilo zgodilo kakemu Italijanu kaj takega!

* **Strossmayerjeva oporoka.** Kakor znano, se je za zapuščino vladike Strossmayerja razvil boj med državo, ki je zahtevala za sebe tretjino, in dediči, katere je postavil vladika v svoji oporoki. Sedaj je zapuščinska obravnava končana in državi se je odrekla pravica do zapuščine, katera se razdeli v tri dele: zakladu djakovske prestolnice, dijaškemu semenišču v Osjeku in za ustanovitev dveh kanonikov v Djakovem. Zapuščina iznaša 1,385.000 K.

* **Protiaustrijske demonstracije.** Četrtek popoldne je v Vidmu na Furlanskem sviral godba na trgu Vittorio Emanuele v proslavo rojstnega dne laške kraljice vdove Margerite. Med godbo se je na bližnjem trgu Mercato vecchio zbralo pod vodstvom članov iredentovskega društva „Trento-Trieste“ vse polno meščanov in dijakov. Razvili so črno-žolto zastavo, jo vrgli na tla, teptali jo in opljuvali in jo potem sežgali z urne-besnim kričanjem „abasso l' Austria! Viva la Venezia Giulia irredenta!“ itd. Vladnih organov ni bilo nobenega blizu, pač pa so iz oken ploskali demonstrantom in odobrvali njih početje. Po sežganju črno-rumenega kosa bombaževine zahtevali so demonstranti, naj jim godba svira italijansko kraljevo korčnico, kar se jim je storilo. Demonstracija je bila uprizorjena povodom dogodkov na dunajskem in graškem vseučilišču.

* **O Maku Hardenu,** ki je razkril znane škandale na berolinskem dvoru, piše francoski list „Figaro“: „Maks Harden, preje nepoznat, zasluži je pred kakima dvema mesecema po vsem svetu vsled svoje pravde z grofom Eulenburgom in Moltkejem, katera je svetu odkrila grozno propalost v nemških aristokratskih krogih. Marsikdo se je vprašal, kdo je ta Harden? Slučajno smo dobili od neke osebe iz Berolina nekaj podatkov o tem zloglasnem pamfletistu. Maks Harden je rojen žid. Njegovo pravo ime je Maksimiljan Wittkowski. Dal se je krstiti, in da bi popolnoma zakril svoje židovsko pokolenje, je zamenjal tudi svoje ime. Od tega je 20 let. Sprva je bil gledališki igralec, ki je igral po manjših mestih, pozneje je postal žurnalist. Vsled svoje izredne inteligence in spretnosti v govoru in pisavi, bil je odlikovan od nemškega pisatelja Paula Lindaua, da je smel v njegovem listu „Die Gegenwart“ objaviti svoje prve poskuse. Pod pseudonimom „Apostata“ je Wittkowski pisal celo vrsto člankov, ki so vzbujali splošno pozornost. Ko je zapustil Lindaua, dal si je svoje sedanje ime in začel izdajati svoj organ „Zukunft“. list ali bolje tednik pod pokroviteljstvom Bismarkovim, kateremu je služil v maščevalne namene, potem ko je veliki kancelar bil primoran odstopiti. Harden je večkrat občeval z Bismarkom, in mu je ostal zvest privrženec, tudi ni bil malo ponosen na to zvezo z velikim možem. Postal je in je še neke vrste bismarkovski monoman (= človek, ki ima fiksno idejo). Njegov pamfletistični instinkt in njegovo bismarkijanstvo sta napravila iz Hardena divjo zver, prežečo na junaštva, kakršno smo pravkar doživeli. Cesar, uvidevši, da klika Eulenburg postaja nevarna država v državi, je porabil Hardenove izbruhe, da je očistil Avgijev hlev ob odobravanju vse Nemčije. Harden in njegov list sta takorekoč v karanteni. Nikdar ne vidite kakega časopisa govoriti o „Zukunft“, niti o njenem voditelju, kar ga pa ne ovira, da ima mnogo naročnikov in da zasluži svojih 70.000 mark s svojo zlobno pisavo. Harden je tako zloben, kakor prekanjen, kakor so to tudi drugi člani njegove rodbine. Njegov brat, bivši župan v Poznanju, je postal prvi ravnatelj v „National Bank für Deutschland“, izmed prvih

finančnih podjetij v Berolinu, ki mu nese na leto povprečno en milijon mark. Oba brata delata torej svoj dobiček na razne načine. Maks Harden je srednje postave, slok, živahnih oči ter popolnoma obritega obraza.

Gospodarstvo.

Pocenitev sladkorja. Po dosedanji avstrijski-ogrski nagodbi so se indirektni davki urejevali po skupnem dogovoru med obema vladama. Nova nagodba pa določa, da vsaka državna polovica urejuje indirektno davke sama zase. Med indirektno davke spada tudi sladkorni davek, ki je dosegel v Avstriji že tako visoko, kakor v nobeni drugi državi, kar tudi zelo občuti konsumirajoče občinstvo.

Tako je n. pr. na Angleškem davka na metrski stot sladkorja le 9 K 68 vin., na Nemškem 16 K 45 vin., v ameriških Zedinjenih državah 20 K 69 vin., na Francoskem 25 K, na Ruskem 27 K, pri nas pa 38 K, kar znači, da je že samo vsled te ogromne višine davka sladkor pri nas za celih 30 vinarjev dražji kakor pa na primer na Angleškem, kamor se izvažajo veliko sladkorja iz Avstrije. Za prihodnje leto računa naša vlada, da ji bo prinesel sladkorni davek do 130 milijonov kron.

Seveda se je proti tej visoki sladkornega davka iz vrst konsumentov vedno čul klic po znižanju, ali vlada se ni hotela nikakor odreči tako lepim dohodkom, ali novi državni zbor, v katerem je res večina pravih ljudskih zastopnikov, pa hoče na vsak način, da se poceni sladkor, ki je v današnjih razmerah postal resnična potreba v življenju ljudstva, posebno manj premoženih slojev. Nekateri poslanci so zahtevali, da se sladkorni davek zniža za 16 K pri meterskem stotu, kar bi seveda izneslo za vlado 56 milijonov kron manj dohodkov, katere bi bilo treba nadomestiti iz drugih virov. Vlada se torej upira tako znatnemu znižanju sladkornega davka, posebno še, ker se bodo znižale tudi, kar je splošna zahteva, nekatere poštne, brzojavne in telefonske pristojbine. Za l. 1906. je izkazala vlada 146 milijonov državnih prihrankov, in najmanj polovico tega se je porabilo v vojaške namene; naj bi se vzlic tem zahtevam, ki se bodo stavile tudi na bodoče državne prihranke, pomislilo tudi na to, da je dandanes sladkor res ljudsko živilo in da takih predmetov ne gre pvdraževati z visokimi davki, kateri potemtakem najbolj občutno zadenejo samo one sloje, ki jih plačujejo najtežje.

Znižanje sladkornega davka. Vlada se je vendar udala složni zahtevi ljudskih zastopnikov ter pristala nato, da se zniža sladkorni davek za 12 K pri meterskem stotu, torej od 38 K na 26 K, toda ne nankrat temveč postopno. Najprej bi se znižil davek za 4 K, potem pa v gotovih presledkih še dvakrat po 4 K, kar bi znašalo postopno znižanje cene po 4 vin. pri kilogramu sladkorja do končnih 12 vin., dočim se s strani poslancev zahteva takoj znižanje davka za 6 K in potem dvakrat po 3 K, kar bi torej znašalo za začetek znižanje cene sladkorja za 6 vinarjev pri kilogramu, pozneje pa 9 in končno tudi 12 vinarjev.

Končni rezultat je sicer isti, ali za vlado je prvo boljše, ker bi razložek takoj v začetku ne bil tako velik, dočim gre drugi predlog za tem, da se kolikor mogoče hitro in izdatno razbremeni ljudstvo.

Vsekako bi pa morala biti glavna skrb vlade, da bo to znižanje sladkornega davka v resnici tudi imelo kot posledico korist ljudstva, da se bo sladkorju res tudi cena znižala za toliko, za kolikor se zniža davek, da ne bodo imeli dobička le fabrikanti-milijonarji in veliki tr-

govci, ljudstvo bi pa plačevalo sladkor po isti ceni kakor doslej.

Kakor pravijo zadnja poročila, je finančni minister Korytowsky predložil državnemu zboru zakonski načrt o znižanju sladkornega davka, v katerem se določuje znižanje 12 K pri 100 kilogramih. In sicer se zniža z dnem 1. septembra 1908 davek za 6 K, 1. septembra 1914 za nadaljne 3 K in 1. septembra 1917 zopet za 3 K. Da se zabrani izkoriščanje konsumirajočega občinstva, se določuje denarne kazni za one producente in trgovce, ki bi hoteli obrniti znižanje davka v svojo korist in obenem v škodo kupujočega občinstva, dokler se postavnim potom ne uredi stvar. Postavka o znižanju sladkornega davka stopi v veljavo le tedaj, ako se sprejmejo vse nagodbene predloge in stopijo v veljavo.

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil. docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po 30 vin. se dobiva v knjigotržnici g. Lav. Schwentnerja v Ljubljani.

Ustanovljeno 1842. Telefon šte. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža. Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna: Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela „Union“.

Delavnica: Igriške ulice 6 Ljubljana.

Prva domača dolenska žganjarna Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno K 1'— lit.	Tropinovec navad. K 1'— lit.
III. " 1'10 "	III. " 1'10 "
II. " 1'30 "	II. " 1'20 "
I. " 1'50 "	I. " 1'40 "
Drožnik III. " 1'30 "	Brinjevec III. " 1'40 "
II. " 1'50 "	II. " 1'80 "
I. " 1'80 "	I. " 2'— "

Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.

Specijaliteta „Slovenec“ narodna grenčica narodni liker od K 1'10 do K 1'20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinjših likerjev od K 1'— do K 1'60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1'— do K 2'— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franko Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

Modna trgovina Pavel Magdić, Ljubljana, Prešernove ulice št. 7

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice. Čipkasto blago, pajčolani, čipkasti ovratniki, čipke, vložki, svilnate vezanine.

Jabots, Fichus, damski ovratniki in kravate.

Svilnati in baržunasti trakovci.

Pozamentarija, porte in žnore, rezice, krepinice in žnore za tapetnike.

Krepi in flori za žalovanje.

Zlate in srebrne rezice, čipke in žnore.

Šerpe

iz svile, čipk in volne.

Nogavice za dame, dekleta in otroke.

Jopice, hlačke, otročje perilo in odeje za vozičke.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge iz kavčuka.

Sukanee za šivanje, pletenje in vezenje.

Gumbi in različne igle.

Različne podloge in potrebščine za krojače in šivilje.

Idrijske čipke, vezene čipke in vložki.

Pajčolani za neveste, mirtovi vencji.

Damsko perilo, spodnja krila, predpasniki in kopalne obleke.

Modreci in potrebščine za modrece.

Glace-rokavice in rokavice za uniformiranje, pletene, letne in zimske rokavice.

Kopalno perilo, dišave, milo in ustna voda.

Krtače za obleko, glavo in zobe.

Srajce za gospode in dečke, spodnje hlače, ovratniki, zapestnice, naprsniki in žepne rute.

Pravo Jagrovo normalno perilo, trikot-srajce, jopice in hlače.

Mrežaste in potne jopice, srajce, čepice in sport-pasovi.

Nogavice, naramnice, odeje in blazine za potovanje.

Kravate, gumbi za manšete.

Za lovce: telovniki, nogavice, rokavice, dokolenice.

Ogrevalci za kolena, meče, prsi, hrbet, trebuh in glavo.

Nahrbtniki, ovratniki, robei.

Narodni trakovi in zastave, narodne čepice, torbice in drugi domači narodni izdelki itd.

Gospod! Berite novice, ker so za

Razpošiljam po poštne povzetju

za 12 K 50 vin.

krasno, dobro in moderno opravo

katera obstoji iz sledečih predmetov:

Fina bela ali barvasta srajca št. . . . ?
Dobre spodnje hlače. Lepa spalna srajca.
1 ovratnik po želji. Krasna kravata.
1 par trpeznih nogavic. Močna brisalka.
Izstne naramnice. 3 dobre žepne rute.

Vse v škaflijo lepo aranžirano.

Razpošiljam z obratno pošto. Ako bi kaj ne ugajalo, vrnem denar nazaj. 11

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!